

Sak 8/24: Fastsetting av kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i region 3 Oppland i 2024/25

Sekretariatets forslag til vedtak

Roviltnemnda i region 3/ Oppland vedtar en kvote på 4 brunbjørner for skadefelling i 2024/2025. Kvoten gjelder for perioden fra 1. juni 2024 til og med 15. februar 2025, eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt. Kvoten gjelder for hele roviltregion 3/ Oppland.

Vi stiller følgende vilkår:

- Binne med unger samt hennes unge(-r) er unntatt fra skadefelling.
- Forvaltningsplanen for rovilt i region 3 vil ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle fellingstillatelser, jf. også roviltforskriften §§ 1, 6 og 9.
- Felling eller forsøk på felling av brunbjørn skal umiddelbart meldes til Statsforvalteren på telefon 970 29 840. Skytter har ansvaret for at meldingen kommer frem, også der dette viderefremmes via andre (f.eks. fellingsleder). Utenom åpningstidene for Statsforvalterens vakttelefon, skal det sendes melding på SMS.
- Den som skadeskyter brunbjørn, skal uten opphold underrette Statsforvalteren på telefon 970 29 840 og nærmeste politimyndighet.

Vedtaket er fattet etter § 7 og § 8 i roviltforskriften, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b. Gjennom saksutredningen er nemnda forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om brunbjørnens bestandsstatus- og utvikling. Nemnda viser til sekretariatets vurderinger om at et slik uttak ikke vil medføre for stor belastning på bestanden av brunbjørn, og at de rettslige vilkårene for å fastsette kvote for skadefelling av brunbjørn er oppfylt.

Her finner du [naturmangfoldloven](#) og [roviltforskriften](#).

Bakgrunn for saken

Skadefelling er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt.

De regionale rovviltnemndene har myndighet til å fatte vedtak om kvote for skadefelling jf. rovviltforskriften § 8, når bestanden ligger over det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Fellingstillatelse gis av Statsforvalteren innenfor den kvote og den områdeavgrensning som er satt, jf. rovviltforskriften § 9. Kvote for betinget skadefelling gjelder fra 1. juni til og med 15. februar.

Bestandsstatus for brunbjørn

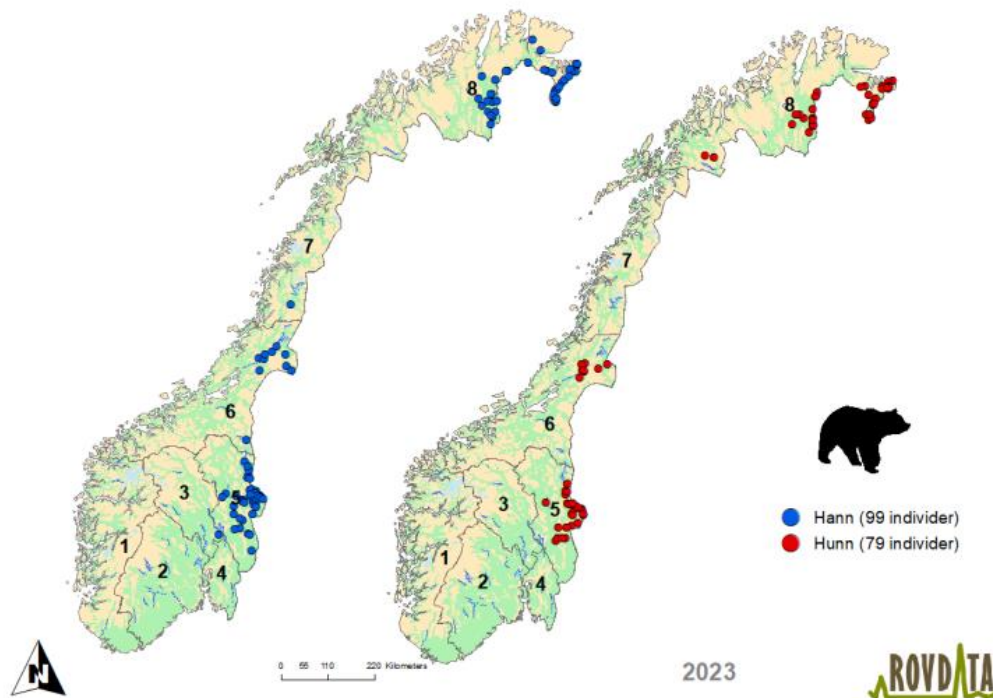
Brunbjørnbestanden overvåkes ved årlig innsamling og analyse av DNA-prøver. DNA-analysene gir fortløpende informasjon om nye individer, geografisk utbredelse og kjønnsfordeling. I tillegg danner dette grunnlaget for å estimere antallet ynglinger i Norge og de ulike rovviltregionene.

Rundt 2 800 brunbjørner ble registrert i Sverige høsten 2022, etter at årets lisensjakt var avsluttet. Dette viser en ny nasjonal beregning av bjørnebestanden. Samtidig viser en foreløpig beregning etter lisensjakten på bjørn i 2023 at antallet bjørner reduseres, og det anslås å være rundt 2 450 bjørner høsten 2023.

Brunbjørner som er blitt identifisert gjennom DNA-analyser på den norske siden av riksgrensen, også kan bli felt i Sverige, inkludert binner. Naturvårdsværket oppgir på sine nettsider at brunbjørnbestanden i Sverige har vært i tilbakegang de siste årene, og dette tilskrives i stor grad økt jaktrykk gjennom lisensfelling.

I 2023 ble det påvist 178 brunbjørner i Norge, som er en økning på 3 individer sammenlignet med 2022. Dette er minimumstall for antallet brunbjørner som har oppholdt seg i Norge i løpet av 2023. Av disse var 79 hunnbjørner og 99 hannbjørner. Dette er det høyeste antall individer som er påvist i Norge siden 2009.

I 2023 ble det påvist 80 brunbjørner med geografisk midtpunkt i Innlandet fylke, av disse var 33 hunnbjørner og 47 hannbjørner. Dette er en økning fra 2021 da det ble registrert totalt 66 brunbjørner, og det høyeste antallet som er påvist siden registreringen startet i 2009. Av de 80 bjørnene er 79 registrert med geografisk midtpunkt i region 5/ Hedmark og en i region 3/ Oppland (Figur 1). Dette betyr ikke at det ikke har vært flere brunbjørner innom Oppland i 2023, bare at de individene som har vært innom Oppland er registrert med geografiske midtpunkt i andre regioner.

Figur 1: Geografisk lokalisering av individbestemte prøver i 2023 påvist med DNA-analyse. Hvert individ vises som det geografiske midtpunktet til DNA-prøver fra individet. Kilde: NINA Rapport 2454.

Estimat av antall ynglinger

Antallet ynglinger beregnes på bakgrunn av antallet registrerte hunnbjørner og deres geografiske lokalisering. For 2023 er det estimert at det var 9,6 ynglinger av brunbjørn i Norge. Dette er kun en økning på 0,1 ynglinger fra 2022. I region 3/ Oppland, som ikke har bestandsmål for bjørn, er det ikke registrert noen ynglinger.

Skadefelling, lisensfelling og annen avgang

Det er ingen kjent avgang av bjørn i region 3/ Oppland i 2023. Før dette har det også vært lite avgang av bjørner i regionen. I 2021 ble det felt en bjørn i nødverge, før det må man tilbake til 2017 da det ble felt en bjørn på skadefelling.

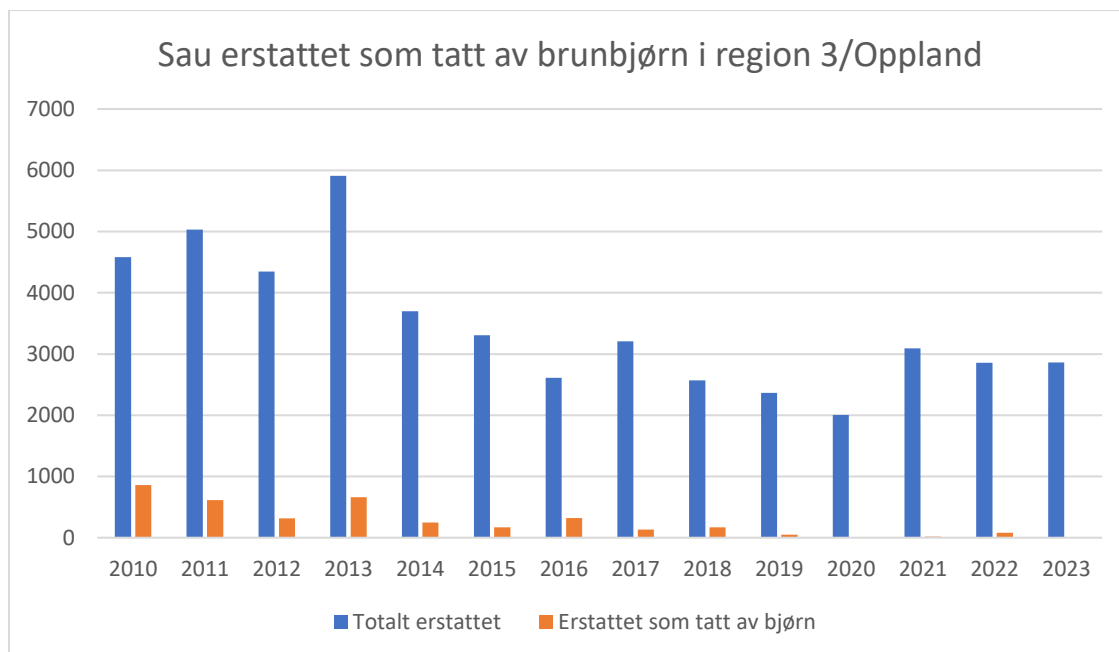
Tap og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

Det nærmeste utbredelsesområdet for binner er avgrenset til østlige områder mot riksgrensen i region 5/ Hedmark. Det er i all hovedsak streifende hannbjørner som kommer inn i beiteområdene i region 3/ Oppland, og dette kan forekomme i hele regionen.

Sau

Det har fra 2010 vært en vesentlig nedgang i antall skader på husdyr der bjørn er skadegjører, men med noe variasjon mellom år. Det var igjen en økning i antall sau erstattet som tatt av bjørn i 2022 sammenlignet foregående år. I 2022 ble det dokumentert 7 skader forårsaket av bjørn, alle i Dovre kommune. I beitesesongen 2023 ble det ikke erstattet tap av sau forårsaket av bjørn, og heller ikke dokumentert noe skader.

Det er ingen dokumenterte skader på storfe og tamrein forårsaket av bjørn i Oppland. Enkelte år forekommer det skader forårsaket av bjørn på bikuber. Det ble registrert skade på en bikube i Gran i 2023.

Figur 2: Antallet sau erstattet totalt og sau erstattet som tatt av bjørn i region 3/ Oppland i perioden 2010– 2023.

Sekretariatets vurderinger

Om rovviltnemndas myndighet

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, jf. forskriften §§ 7 og 8, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4. I region 3/ Oppland er det ikke regionalt bestandsmål for bjørn, og nemnda har myndighet til å vedta kvote for betinget skadefelling.

Sekretariatets vurdering av det rettslige grunnlaget

Brunbjørn er fredet i Norge. Felling kan likevel tillates blant annet for å forhindre skade på husdyr og tamrein jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd, bokstav b. Etter annet ledd kreves det i tillegg både at uttak ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Loven må forstås slik at den oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang. For brunbjørn er det i praksis skade på sau og tamrein som er aktuelle skadetyper.

Vilkåret om at uttaket må avverge skade

I områder hvor brunbjørn kan komme i kontakt med beitedyr vil det alltid være en mulighet for at skader kan oppstå. Omfanget av skader og hvor de oppstår varierer en del fra år til år. I 2023 ble det ikke erstattet sau som tapt til brunbjørn innenfor region 3, mens det i 2022 ble erstattet 81 sauer. Med hensyn til at beitebruken omfatter det meste av arealene i regionen, samt historiske tapstall tilbake i tid, mener sekretariatet at det er et skadepotensial i hele region 3/ Oppland. Det slippes et stort antall sau og tamrein på utmarksbeite i regionen, og i en del områder har det gjennom flere år vært skader forårsaket av bjørn. Sekretariatet anser at vilkåret om at uttaket må avverge skade er oppfylt for å vedta en kvote for skadefelling i hele regionen. Det legges også vekt på prinsippet om differensiert forvaltning. Region 3 har ikke forvaltningsområde for bjørn, og terskelen for å tillate felling skal være lav i hele regionen.

Vilkåret om at uttaket ikke må true bestandens overlevelse- fastsetting av kvote

Ifølge naturmangfoldloven § 18, andre ledd, kan vedtak bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Ved vurdering av kvote for skadefelling skal rovviltnemndene, ifølge kommentarene til § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle bestandsmålet for regionen.

Sekretariatet anser at omfanget av skader forårsaket av bjørn tilsier at rovviltnemnda bør vedta en kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i 2024-25. I 2023 fastsatte rovviltnemnda en samlet kvote for skadefelling og lisensfelling på fire brunbjørner. Det ble ikke gitt skadefellingstillatelse på bjørn i beitesesongen 2023, men Statsforvalteren ga ved flere tilfeller fellingstillatelse på bjørn den foregående beitesesongen. Med bakgrunn i kjent avgang av brunbjørn de siste årene, kunnskap om bestandsmessige forhold og føringer i forvaltningsplanen, samt siste års skadeomfang på bufe, anbefaler sekretariatet en kvote for betinget skadefelling på fire brunbjørner i Oppland.

Sekretariatet viser til at skadefelling ikke er et virkemiddel for å regulere bestanden, men at formålet er å håndtere akutte skadesituasjoner eller situasjoner hvor det er et overhengende skadepotensial. Statsforvalteren må i hvert enkelt tilfelle vurdere en eventuell iverksetting opp mot regional forvaltningsplan og kriteriene i rovviltforskriften. Det er ikke forvaltningsområde for bjørn i region 3, og terskelen for å iverksette betinget skadefelling vil være lav. Sekretariatet viser også til at dyr som blir felt ved skadefelling også trekkes fra kvoten for lisensfelling.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3 – Saksframlegg

Bestanden av brunbjørn nasjonalt ligger under det fastsatte bestandsmålet. Region 3/Oppland har ikke eget regionalt bestandsmål for brunbjørn. Sett i forhold til binneområdene i Sverige/Hedmark, har de bjørnene som har hatt tilhold i Oppland vandret langt ut fra reproduksjonsområdet. Så langt er det bare påvist forekomst av hannbjørner i regionen. Tidvis har noen av disse opptrådt mer stasjonært, og det er registrert overvintringer. Noen bjørner kan også vandre tilbake mot binneområdene. Sekretariatet anser at felling av et begrenset antall brunbjørner i region 3 vil ha liten innvirkning på bestandens overlevelse og at det i liten grad vil virke inn på muligheten for å oppnå den nasjonale bestandsmålsettingen kommende år.

Sekretariatet anser at et vedtak om en kvote på fire brunbjørner for skadefelling i region 3/Oppland ikke vil true bestandens overlevelse eller være til hinder for å nå bestandsmålet nasjonalt kommende år. Det er lav sannsynlighet at det vil forekomme binner i regionen, men det bør likevel stilles som vilkår at binne med unger unntas fra lisensfelling.

Vurdering av vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte

Skadepotensialet kan mest effektivt reduseres gjennom tiltak som skiller beitedyr og bjørn. Samtidig er dette inngripende tiltak som legger begrensninger på beitebruken. Det fremgår av rovviltforliket at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Dette innebærer blant annet at beitenæringen skal tilpasses rovvilt i rovviltprioriterte områder, mens det i beiteprioriterte områder skal være lav terskel for uttak av rovvilt. Det skal mer til for å se andre tiltak som tilfredsstillende i beiteprioriterte områder, der også landbruksfaglige hensyn må vektlegges, enn i rovdyprioriterte områder. Med bakgrunn i dette anser sekretariatet at det ikke finnes andre forebyggende tiltak som på en tilfredsstillende måte kan redusere skadepotensialet. Når det gjelder kvote for skadefelling, skal Statsforvalteren gjøre en vurdering av om formålet kan nås på annen tilfredsstillende måte i hvert tilfelle der det kan være aktuelt å gi skadefellingstillatelse.

Naturmangfoldloven §§ 8-12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal tuftes på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, jf. naturmangfoldloven § 8. Bjørnebestanden er godt undersøkt med årlige bestandsregistreringer, og man har dermed god oversikt over status og utvikling i bestanden.

“Føre-var-prinsippet” i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak.

Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for brunbjørn mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for betinget skadefelling av brunbjørn, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevant i denne sammenheng.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i region 3/Oppland. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3 – Saksframlegg

Sekretariatets konklusjon

I region 3/ Oppland er det ikke regionalt bestandsmål for brunbjørn, og nemnda har myndighet til å vedta kvoter for felling. Sekretariatet anser at det rettslige grunnlaget for å fastsette en kvote for betinget skadefelling av brunbjørn er oppfylt. For å forebygge skader på beitedyr, og med hensyn til bestandssituasjonen, anbefaler sekretariatet at det fastsettes en kvote for skadefelling på 4 brunbjørner i region 3/ Oppland. Sekretariatet anbefaler at binne med unge(r), samt hennes unge(r) unntas fra skadefelling.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Therese Ruud
seniorrådgiver

Sekretariatet for Rovviltnemnda i region 3, 07.05.2024